

Wijziging Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB i.v.m. examinering referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen mbo 2 en 3 en aanpassing examineringsvoorschriften i.v.m. de beroepsgerichte kwalificatiestructuur

Dit is een servicedocument voor het mbo bij het Besluit van 23 april 2012 tot wijziging van o.a. het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB zoals op 22 mei 2012 verschenen in het Staatsblad (Stb. 2012-217). Het betreft voorschriften in verband met:

- centrale examinering Nederlands en rekenen (invoering en uitslagregels niveaus 2 en 3, vrijstellingen en geldigheidsduur)
- examinering van de kerntaken
- loopbaan en burgerschap
- examinering van (generiek) Engels in niveau 4 opleidingen.

Hieronder zetten we de belangrijkste bepalingen van het wijzigingsbesluit op een rij. *De blauwe gecursiveerde passages betreffen toelichtingen van het Steunpunt.* Omdat het wijzigingsbesluit geen gemakkelijk te doorgronden document is volgt eerst een korte toelichting op inhoud en opbouw.

Het Besluit bestaat uit twee delen, die elk ook weer onderdelen kennen:

1. Het eigenlijke besluit (p. 1-33), waarmee wijzigingen worden aangebracht in o.a. het Eindexamenbesluit VO, het Staatsexamenbesluit VO en het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB.

Het besluit is opgedeeld in *artikelen* met een *Romeins cijfer*. Zo regelt artikel I de wijzigingen in het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB.

Een artikel bestaat weer uit *onderdelen*, die met een *hoofdletter* worden aangeduid (of meer, als de letters van het alfabet 'op' zijn). Artikel I kent de onderdelen A t/m Q.

Per onderdeel wordt een artikel in het oorspronkelijke besluit gewijzigd of worden op een bepaalde plaats een of meer nieuwe artikelen ingevoegd. De artikelen in het besluit dat wordt gewijzigd, hebben een 'gewoon' nummer.

Bijvoorbeeld: artikel I, onderdeel H (p.4), vervangt de tekst van artikel 8 van het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB.

2. De nota van toelichting, die uit een algemeen deel bestaat (p.34-44) en een deel met artikelsgewijze toelichting (p.44-57).

Omdat het wijzigingsbesluit alleen de wijzigingen ten opzichte van het bestaande besluit geeft, zijn sommige onderdelen moeilijk te doorgronden. De artikelsgewijze toelichting biedt dan de noodzakelijke duidelijkheid. De algemene toelichting biedt achtergronden en argumenten bij het besluit als geheel en bij verschillende onderdelen ervan. De toelichtingen zijn goed leesbaar zonder alle oorspronkelijke artikelen bij de hand te hebben.

Voor het mbo zijn vooral van belang:

- Artikel I: Wijziging van het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB (p. 1-7);

- Toelichting algemeen (p. 34 e.v.): paragraaf 1 (inleiding), 3 (mbo), 4 (invoeringsfase), 8 (draagvlak en gevoerd overleg) en 9 (openbare internetconsultatie);
- Artikelsgewijze toelichting bij de verschillende onderdelen van Artikel I (p. 44-50).

Definities

Generiek en specifiek (artikel I, onderdelen A en B, p. 1-2)

1. Er worden generieke en specifieke examenonderdelen onderscheiden:
  - generieke onderdelen betreffen door de overheid vastgestelde generieke kwalificatie-eisen die aan elke kwalificatie worden toegevoegd, ongeacht de eisen van het beroep;
  - specifieke onderdelen betreffen de door de kenniscentra opgestelde specifieke kwalificatie-eisen die als kerntaken zijn opgenomen in het kwalificatiedossier.

Volgens de invoeringsregels (artikel I, onderdeel O) geldt dit formele onderscheid voor het eerst in het studiejaar 2012-2013 bij beroepsopleidingen waarmee wordt gestart op of na 1 augustus 2012. Dat geldt dan ook voor de regels die op dit onderscheid zijn gebaseerd.

Eindwaardering vindt plaats op het niveau van examenonderdelen. Voor specifieke examenonderdelen betekent dit dat eindwaardering plaatsvindt op het niveau van kerntaken. Kerntaak-overstijgende en -doorsnijdende examentoetsen blijven mogelijk, maar de beoordeling moet zodanig zijn opgebouwd dat altijd een waardering per kerntaak wordt geleverd en geregistreerd.
2. De generieke examenonderdelen worden benoemd:
  - Nederlandse taal
  - rekenen
  - loopbaan en burgerschap
  - voor mbo-4: Engels.

De inhoud van deze generieke examenonderdelen is in andere AMvB's beschreven:

  - voor Nederlands en rekenen is dit het Besluit Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen, in het Staatsblad gepubliceerd op 17 juni 2010;
  - voor Engels en Loopbaan en burgerschap is dat de wijziging van het Examenbesluit beroepsopleidingen WEB, in het Staatsblad gepubliceerd op 11 november 2011.

Wijzigingen betreffende generieke examenonderdelen Nederlands en rekenen

Centraal examen (artikel I, onderdeel O, p.6)

3. In de generieke onderdelen Nederlandse taal en rekenen vindt vanaf studiejaar 2014-2015 ook centrale examinering plaats bij de mbo-opleidingen op de niveaus 2 en 3 waarmee is gestart op of na 1 augustus 2012. Zie verder bij 22.

Hoger niveau van examinering (artikel I, onderdeel C, p.2-3)

4. Een kandidaat kan het examen in het onderdeel Nederlandse taal of rekenen afleggen dat hoort bij een opleiding van een hoger mbo-niveau. Kandidaten dienen een verzoek daartoe in bij de examencommissie. De uitslagregel (zie tabel 1) van de mbo-opleiding waarvoor de student is ingeschreven, blijft ongewijzigd.

De student kan alleen van deze mogelijkheid gebruik maken als de examencommissie het verzoek voor aanvang van het eerste examenmoment van dat examenonderdeel heeft ingewilligd.

Als de student het examen op het hogere niveau niet haalt, kan hij ervoor kiezen de herkansing te doen op het niveau dat voor zijn beroepsopleiding is vastgesteld. Dit moet hij dan tijdig bij de examencommissie melden.

Vrijstelling Nederlandse taal en rekenen (artikel I, onderdeel C, p.3)

5. Een deelnemer is vrijgesteld van het examenonderdeel Nederlandse taal of rekenen als de examencommissie heeft vastgesteld dat:

- hij het betreffende examenonderdeel heeft afgelegd zoals is vastgesteld voor een beroepsopleiding van eenzelfde dan wel een hoger niveau;
- hij daarvoor ten minste het eindcijfer zes heeft gehaald; en
- er na het studiejaar waarin hij het onderdeel heeft afgelegd nog geen twee studiejaar zijn verstreken. *NB. De basis voor het verstrijken van de twee studiejaar ligt dus niet in het studiejaar van diplomering, maar in het studiejaar waarin het examen in het betreffende onderdeel is afgelegd.*

Je kunt voor het examen van een eerdere opleiding zijn geslaagd met een vijf, maar een onvoldoende is geen grond voor een vrijstelling in een volgende opleiding.

6. Vrijstelling voor het generieke onderdeel Nederlands op basis van een eerder mbo-examen is ook mogelijk voor alleen het centraal gedeelte of alleen het instellingsgedeelte. Vrijstelling van alleen het centraal examen geldt indien de examencommissie de onder 5 a t/m c genoemde voorwaarden heeft vastgesteld. In het geval van vrijstelling voor alleen het instellingsexamen dient de deelnemer een verzoek daartoe in bij de examencommissie waarna de commissie beslist met inachtneming van de bij 5a t/m c genoemde voorwaarden.

De examencommissie heeft dus een beperkte beoordelingsvrijheid bij het toekennen van een vrijstelling voor het instellingsexamen. Het vrijstellingenbeleid van de instelling valt onder het reguliere toezicht van de inspectie op de examinering.

7. Ook een in het havo/vwo behaalde voldoende voor de rekentoets of het examen Nederlands levert een vrijstelling op van het examen rekenen of Nederlandse taal voor studenten, mits sinds het schooljaar waarin de rekentoets of het examen Nederlands werd afgelegd nog geen twee studiejaar zijn verstreken.

De eerste examens in havo/vwo die zijn afgestemd op de referentieniveaus vinden plaats in het schooljaar 2013-2014. Dit zijn dan ook de eerste examens die volgens de invoeringsregels basis kunnen zijn voor een vrijstelling van het examen in het onderdeel Nederlandse taal of rekenen in het mbo. Voor Nederlands kan alleen een vrijstelling verleend worden op basis van het eindcijfer van het vo-examen; vrijstelling op basis van alleen het cijfer voor het schoolexamen dan wel het cijfer voor het centraal examen kan geen vrijstelling worden verleend.

8. In het geval van een verkregen vrijstelling voor een examenonderdeel telt het eerder behaalde cijfer mee bij het bepalen van de uitslag. *Het gaat dus om het cijfer op basis waarvan de vrijstelling is verkregen.*

Moment van afname centraal examen (artikel I, onderdeel G, p.4)

9. Het centraal examen mag pas worden afgenomen als ten minste de helft van de voor de student geldende studieduur is verstreken.
10. Bij opleidingen korter dan 24 maanden moeten de momenten van afname van de centrale examens in de laatste 12 maanden worden geprogrammeerd.

De studieduur kan blijken uit de met de student gesloten onderwijsovereenkomst of het voor de student geldende opleidingsprogramma.

Herkansing centraal examen (artikel I, onderdeel H, p.4)

11. De student die voor een centraal examen een cijfer lager dan zes heeft behaald heeft recht op ten minste één herkansing.
12. De student die voor een centraal examen een zes of hoger heeft behaald heeft recht op één herkansing, tenzij hij al eerder gebruik heeft gemaakt van het recht op herkansing.
Dit geeft de betreffende studenten één keer de gelegenheid om een hoger cijfer te halen.
13. De student wordt binnen de voor hem geldende studieduur voor de eerste maal in de gelegenheid gesteld de herkansing af te leggen, tenzij hij geen gebruik heeft gemaakt van de voor hem vastgestelde eerste gelegenheid tot het afleggen van het centraal examen.
14. In het geval van een herkansing telt het hoogste cijfer mee voor het bepalen van de eindwaardering van het examenonderdeel.
15. Herkansing in een centraal examen vindt plaats in een volgend tijdvak.
Deze herkansingsregeling betekent dat de instelling binnen de voor de student geldende studieduur in ieder geval twee gelegenheden moet programmeren voor afname van de centrale examens, zodat student de tweede gelegenheid eventueel kan benutten voor een herkansing. De voor de student geldende studieduur kan worden afgeleid uit de met hem gesloten onderwijsovereenkomst of het voor hem geldende opleidingsprogramma.

Vrijstelling instellingsexamen (artikel I, onderdeel L, p.5)

16. De deelnemer kan bij de examencommissie een verzoek tot vrijstelling van een instellingsexamen indienen. De examencommissie moet bij de beslissing de kwalificatie-eisen in acht nemen van het kwalificatiedossier van de opleiding waarin examen wordt gedaan.
Deze vrijstellingsregeling is niet van toepassing op het examenonderdeel Nederlandse taal.
Deze regeling is van toepassing op alle instellingsexamens met uitzondering van die voor het examenonderdeel Nederlandse taal. Voor het examenonderdeel Nederlandse taal geldt de bij punt 5 beschreven regeling. Het vrijstellingenbeleid van de instelling valt onder het reguliere toezicht van de inspectie op de examinering.

Waarderings- en uitslagregels generieke en specifieke examenonderdelen

Eindwaardering (artikel I, onderdelen K en M, p. 4 en 5)

17. De eindwaardering van de generieke examenonderdelen Nederlands, rekenen en (voor niveau 4) Engels moet worden uitgedrukt in een cijfer uit de reeks 1 t/m 10.

N.B. Dit is geen onderdeel van het hier beschreven wijzigingsbesluit van 23 april 2012; het is al op 2 juli 2010 in het Examenbesluit mbo opgenomen. We nemen het in dit servicedocument mee voor de volledigheid van de beschrijving van wijze van eindwaardering.

18. Bij gedeeltelijke centrale examinering van een examenonderdeel worden de waarderingscijfers voor zowel het centraal examen als het instellingsexamen uitgedrukt in cijfers uit de reeks 1 tot en met 10 met één decimaal.

De toevoeging van de ene decimaal is nieuw en was ook nog niet opgenomen in het concept voor internetconsultatie. Toegevoegd om voor eenduidigheid te zorgen.

19. Voor de eindwaardering van de behaalde resultaten van de **specifieke** examenonderdelen kunnen scholen een keuze maken uit drie manieren van uitdrukken:

- De cijfers 1 t/m 10
- Een driepuntschaal: 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed'
- De driepuntschaal aangevuld met extra waarderingsmogelijkheden. Ter aanvulling kunnen één of meer van de tussen haakjes staande aanduidingen worden gekozen uit de reeks (zeer slecht), (slecht), (ruim onvoldoende), onvoldoende, voldoende, (ruim voldoende), goed, (zeer goed), (uitmuntend). De drie onderstreepte aanduidingen moeten in ieder geval deel uitmaken van deze beoordelingschaal.

Deze regeling was in de conceptversie voor internetconsultatie nog opengelaten, maar was in de brief van 9 januari 2012 aan de mbo-instellingen al aangekondigd.

20. De eindwaardering van het examenonderdeel Loopbaan en burgerschap wordt uitgedrukt in "niet voldaan" of "voldaan".

Voor het onderdeel 'Loopbaan en burgerschap' geldt dat het bevoegd gezag van de instelling de eisen vaststelt met in achtname van de generieke kwalificatie-eisen. Deze kwalificatie-eisen zijn bij de wijziging van het examenbesluit van 11 november 2011 opgenomen als bijlage 1 (Wijziging Examenbesluit beroepsopleidingen WEB, 11 november 2011. Staatsblad 2011, 563). Er geldt, in plaats van een resultaat- of beheersingsverplichting, een inspanningsverplichting: studenten van alle vanaf het studiejaar 2012-2013 startende mbo-opleidingen moeten voldoen aan de inspanningseisen die de instelling voor het onderdeel loopbaan en burgerschap stelt. Zie paragraaf 3 van het algemene deel van de toelichting (p. 37 e.v.).

Uitslagregeling (artikel I, onderdeel N, p.5)

21. De uitslagregeling legt vast hoe de verschillende examenonderdelen voor opleidingen waarmee is gestart **op of na 1 augustus 2012** meetellen in de diplomeringsbeslissing. Voor studenten die eerder met een opleiding zijn gestart blijven de eerdere uitslagregels van toepassing. De uitslagregeling is uitgesplitst naar opleidingen van niveau 1, niveau 2/3 en niveau 4. Daarbij wordt de waardering “voldaan” voor Loopbaan en burgerschap opgenomen en de terminologie van specifieke en generieke onderdelen ingepast. Ten slotte wordt Engels ingepast voor niveau 4 opleidingen. Hieronder een schematisch overzicht van het resultaat.

Tabel 1 Voorwaarden voor diplomering

Onderdeel	Niveau 1	Niveau 2 en 3	Niveau 4
Loopbaan en burgerschap ¹	“voldaan”	“voldaan”	“voldaan”
Specifieke onderdelen (kerntaken) ²	Ten minste voldoende of vrijstelling	Ten minste voldoende of vrijstelling	Ten minste voldoende of vrijstelling
Generieke onderdelen (Nederlands, Engels en rekenen)	Resultaat van examens Nederlandse taal en rekenen niet van invloed op diplomering ⁴	Niet lager dan een vijf en een zes voor Nederlands en rekenen (willekeurige volgorde) ³	Voor Nederlands, Engels en rekenen niet lager dan 5-6-6 (willekeurige volgorde) ³

¹) *Loopbaan en burgerschap :*

Om het mbo-diploma te halen moeten studenten zich in voldoende mate inspannen voor en deelnemen aan ‘loopbaan en burgerschap’. Zie hierboven bij punt 20.

²) *Specifieke onderdelen:*

Voor diplomering moet elke kerntaak van een kwalificatie als eindwaardering ten minste voldoende hebben. Er is geen mogelijkheid te compenseren tussen kerntaken. Kerntaak-overstijgende en -doorsnijdende examentoetsen blijven mogelijk, maar de beoordeling moet zodanig zijn opgebouwd dat altijd een waardering per kerntaak wordt geleverd en geregistreerd. Zie de informatie bij punt 19 voor de wijze waarop de eindwaardering wordt uitgedrukt.

³) *Generieke onderdelen:*

In de eerste twee studie jaren waarin centrale examinering plaatsvindt geldt voor mbo-2, mbo-3 en mbo-4 een overgangsregeling. Zie de punten 26 en 27 hieronder.

⁴) *Niveau 1:*

In 2014 worden nadere beslissingen genomen over eventuele centrale examinering van Nederlandse taal en rekenen in niveau 1 opleidingen. Zie hieronder bij punt 22.

Invoerings- en overgangsbepalingen (artikel I, onderdelen O, P en Q, p. 6-7)

22. Centrale examinering Nederlandse taal en rekenen vindt bij mbo 4 voor de eerste maal plaats in studiejaar 2013-2014 voor opleidingen waarmee is gestart op of na 1 augustus 2010. Bij mbo 2 en 3 vindt centrale examinering Nederlandse taal en rekenen voor de eerste maal plaats in studiejaar 2014-2015 voor opleidingen waarmee is gestart op of na 1 augustus 2012.

Voor studenten van mbo-1 wordt in 2014 een besluit genomen over invoering van centrale examinering. Daarbij worden ervaringen met de invoering bij andere mbo-opleidingen meegenomen. Tot die tijd worden de referentieniveaus met instellingsexamens afgenomen en kunnen studenten een diploma behalen zonder een voldoende voor deze examens.

23. Als de resultaten van eerdere pilotexamens of onvoorziene omstandigheden daartoe aanleiding geven kan voor de eerste afname van centrale examens bij koninklijk besluit een later studiejaar worden bepaald, eventueel verschillend voor Nederlandse taal en rekenen.
24. Voor de mbo-2 of 3 student die voor 1 augustus 2012 met zijn opleiding is gestart en die de opleiding nog niet heeft voltooid in het studiejaar waarin voor de eerste maal centrale examinering plaatsvindt, vindt centrale examinering voor de eerste maal plaats in het tweede studiejaar volgend op het jaar waarin de voor hem geldende studieduur is verstreken.
Dit betekent voor de betreffende studenten mbo-2 en -3 één jaar respijt als ze hun diploma niet binnen de gestelde termijn behalen. De voor de student geldende studieduur kan worden afgeleid uit de met hem gesloten onderwijsovereenkomst of het voor hem geldende opleidingsprogramma.
In de praktijk betreft het vooral studenten die in studiejaar 2011-2012 starten met een driejarige opleiding en die een studievertraging oplopen van maximaal één jaar. Zij hoeven dan nog niet deel te nemen aan de centrale examinering van 2014-2015 en ook zijn de behaalde resultaten van de instellingsexamens voor de onderdelen Nederlandse taal en rekenen nog niet van invloed op de uitslag. De instelling kan besluiten deze studenten de centrale examens af te nemen, maar deze gelden dan als instellingsexamen waarvan de resultaten niet van invloed zijn op de uitslag. Voor wie meer dan één jaar vertraging oploopt is centrale examinering wel verplicht. In de studiejaar 2014-2015 en 2015-2016 geldt dan nog de tijdelijke overgangsregeling van punt 26 hieronder.
25. Voor mbo-4 studenten die op of na 1 augustus 2010 aan de opleiding zijn begonnen geldt:
- bij diplomering vòòr de eerste centrale examinering in 2013-2014: referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen in onderwijs en examinering, maar resultaten hebben geen invloed op diplomering;
  - bij diplomering in 2013-2014 of 2014-2015: verplichte centrale examinering Nederlandse taal en rekenen;
    - gestart vòòr 1 augustus 2012 (Engels nog geen verplicht generiek onderdeel): voor Nederlandse taal en rekenen niet meer dan één onvoldoende, niet lager dan het cijfer 5;
    - gestart op of na 1 augustus 2012: (generiek Engels verplicht): voor Nederlands, Engels en rekenen niet meer dan twee onvoldoendes, niet lager dan het cijfer 5.
- Sommige KD's kennen al eerder dan vanaf 1 augustus 2012 algemeen Engels (of een andere moderne vreemde taal). Daarvoor geldt: ten minste drie vaardigheden op het vereiste niveau.*
26. De regel dat voor Nederlandse taal en rekenen voor mbo-2/3 niet meer dan één onvoldoende (ten minste een vijf) behaald mag worden kent een overgangsbepaling: in eerste twee jaren met centrale examinering (de studiejaar 2014-2015 en 2015-2016) geldt voor diplomering dat voor beide onderdelen ten minste een vijf moet worden behaald.

De tijdelijk coulante regeling houdt in dat één vijf meer mag worden behaald dan in de definitieve regeling.

27. De regel dat voor Nederlandse taal, rekenen en Engels voor mbo-4 niet meer dan één onvoldoende (ten minste een vijf) behaald mag worden, kent een overgangsbepaling: in de eerste twee jaren met centrale examinering Nederlandse taal en rekenen (de studie jaren 2013-2014 en 2014-2015) mogen studenten als eindwaardering voor Nederlandse taal, rekenen en Engels niet meer dan twee onvoldoendes (ieder ten minste een vijf) behaald hebben.

Ook hier geldt de tijdelijk coulante regeling dat één vijf meer mag worden behaald dan in de definitieve regeling.

N.B. Engels is als generiek onderdeel verplicht in opleidingen waarmee is gestart op of na 1 augustus 2012. Resultaten voor de generieke examenonderdelen Nederlandse taal en rekenen zijn pas van invloed op de examenuitslag vanaf het studiejaar dat centrale examinering voor het eerst plaatsvindt. Dit impliceert dat zolang er nog geen verplichte centrale examinering is voor Nederlandse taal en rekenen ten minste een vijf moet worden behaald voor Engels.

28. Deelname aan een pilotexamen in het laatste pilotjaar voorafgaand aan het eerste jaar van centrale examinering levert voor Nederlandse taal en rekenen een vrijstelling van uitsluitend het centraal examen op als:

- het pilotexamen heeft plaatsgevonden nadat de helft van de voor de deelnemer geldende studieduur is verstreken of – in het geval van een studieduur korter dan 24 maanden – het pilotexamen plaatsvindt in de laatste 12 maanden;
- voor het betreffende pilotexamen een waardering van ten minste een zes is behaald.

Voor vrijstellingen moet altijd ten minste een zes worden behaald. Een vijf kan nooit basis zijn voor een vrijstelling!